

Marcin Warchałowski, Monika Pietraszko, Tomasz Jonderko

NOWE KRYJÓWKI PODKOWCA MAŁEGO W POBLIŻU OBSZARU NATURA 2000 „KOŚCIÓŁ W GÓRKACH WIELKICH”

The new bat roosts of lesser horseshoe bat in the vicinity Natura 2000 site “Kościół w Górkach Wielkich”

Obszar Natura 2000 „Kościół w Górkach Wielkich” to ostoja siedliskowa, która została powołana w celu ochrony kolonii rozrodczych nietoperzy: nocka dużego *Myotis myotis* oraz podkowca małego *Rhinolophus hipposideros*. Obie kolonie rozrodcze opisano w 1995 roku (Zygmunt 1995). W 2013 r. na strychu kościoła odnotowano również obecność nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* (Warchałowski et al. 2014).

Górki Wielkie to wieś położona w dolinie uregulowanej rzeki Brennicy, otoczona wzniesieniami Bucze (417 m n.p.m), Witalusz (397 m n.p.m), Górka (474 m n.p.m) i zboczem pasma Błatniej ze wzniesieniem Zebrzydki (579 m n.p.m). Obszar ten znajduje się w mezoregionie Pogórza Śląskiego w makroregionie Pogórzy Zachodniobeskidzkich (Kondracki 2011), na terenie województwa śląskiego. W pobliżu wsi znajduje się cenny florystycznie rezerwat „Dolina Łańskiego Potoku” (Wilczek i Zarzycki 2013) z dobrze zachowanymi płatami podgórskiego łągu jesionowego i olszyny górskiej oraz rzadkimi fitocenozami olsu torfowcowego.

W trakcie prowadzonej w 2017 roku letniej inwentaryzacji chiropterologicznej Górek Wielkich oraz ich okolic, udało się zlokalizować nowe, nieznane dotychczas schronienia podkowców małych. Pierwsze nowe stanowisko gatunku mieści się w opuszczonym domu jednorodzinny, na obszarze Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego. Dom ten (fot 1.) położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie granicy lasu oraz potoku Barujec (18°52'59,3", 49°45' 34,2") w miejscowości Brenna. W trakcie kontroli przeprowadzonej w obiekcie w dniu 5.07.2017, na strychu oraz w piwnicy odnotowano 47 podkowców małych. W czasie kolejnej kontroli w dniu 09.08.2017 w obiekcie odnaleziono 58 podkowców małych, z czego 7 stanowiły matki z młodymi. W obiekcie tym nietoperze były odnajdowane zarówno na strychu, jak i w murowanej piwnicy domu. W trakcie kontroli prowadzonej 13.07.2018 roku w obiekcie odnaleziono 100 osobników. Kryjówkę letnią podkowców oceniano zgodnie z metodyką GDOŚ (Szkudlarek i Paszkiewicz 2012).

W marcu 2017 roku, na terenie Wodociągów Ziemi Cieszyńskiej we wsi Pogórze, administracyjnie należącym do Skoczowa, na poddaszu starego murowanego garażu odkryto kolejną nową kryjówkę podkowców małych ze znaczącą ilością odchodów. W związku ze zbyt ciasnym poddaszem uniemożliwiającym bezpośrednią kontrolę obiektu, w dniu 06.07.2017 r. dokonano obserwacji wylotu nietoperzy ze schronienia, w trakcie którego odnotowano 6 podkowców małych.

We wsi Górki Wielkie znanych jest aktualnie sześć schronień podkowców małych. Najwcześniej odkrytym schronieniem nietoperzy jest kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych, od lat znana kolonia rozrodcza podkowców małych, nocków dużych oraz pojedynczych nocków orzęsionych. W trakcie kontroli prowadzonych na strychu kościoła odnotowano też obecność kolejnego, nienotowanego dotychczas w tym obszarze gatunku, mroczka późnego *Eptesicus serotinus* (11.07.2015).

Kolejne schronienie mieści się w budynku starej gorzelnii w Górkach Wielkich. Obiekt ten jest aktualnie opuszczony. Nietoperze zasiedlają zarówno jego piwnicę, jak i strych. Następne schronienia zlokalizowane są w starym ośrodku harcerskim (Mysłajek et al. 2015). W trakcie kontroli dokonanej dnia 14.06.2016 odnotowano w nich łącznie 24 podkowce małe oraz jednego gacka brunatnego *Plecotus auritus*. W roku następnym w dniu 05.07.2017 odnaleziono 28 podkowców małych, w tym 1 matkę wraz z młodym oraz gacka brunatnego. Nietoperze stwierdzono na strychu tzw. Domu Kursów, Domu Ogólnego oraz Domu Zuchów. Najwięcej podkowców małych odnaleziono w Domu Ogólnym (21 osobników – 14.06.2016; 25 osobników - 05.07.2017), na poddaszu oraz w jednym z pokoi w wieży. Wszystkie obiekty to murowane budynki, pokryte blaszanymi dachami, posiadające przestronne, aczkolwiek dość jasne strychy. Kolejnym rozpoznany dziennym schronieniem podkowców małych jest stara papiernia zlokalizowana w centrum Górek Wielkich. Obiekt ten to przewiewny przestronny opuszczony murowany budynek, o dachu z pełnym deskowaniem, pokryty czarną papą. W obiekcie tym przebywa zazwyczaj kilka osobników (Mysłajek et al. 2015).

W trakcie badań odkryto kolejne dwa dość liczne schronienia podkowców małych. Należy zatem uznać, że miejscowa populacja jest na co najmniej stabilnym poziomie. W kościele w Górkach Wielkich notuje się trend wzrostowy populacji nocka dużego, co ciekawe – w pozostałych częściach Karpat notowana jest stabilizacja, a nawet spadek jego populacji (Szkudlarek et al. 2018).

Fot 1. Nowe stanowisko podkowca małego – opuszczony dom (fot. M. Warchałowski).

Photo 1. New stand of lesser horseshoe bat - abandoned house (photo by M. Warchałowski).

Tab. 1. Ocena stanu zachowania stanowiska – opuszczony dom w Górkach Wielkich.
 Tab. 1. The assessment of the stand's conservation status – abandoned house in Górki Wielkie.

Parametr/Wskaźniki Parameter/factor		Ocena Status	
Populacja	Liczebność	FV	FV
	Struktura wiekowa	FV	
Siedlisko	Powierzchnia	FV	FV
	Dostępność wylotów dla nietoperzy	FV	
	Ekspozycja wlotów	FV	
	Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy	FV	
	Łączność schronienia z żerowiskiem	FV	
	Niezmienność warunków mikroklimatycznych	FV	
	Zmiany w strukturze żerowisk w otoczeniu żerowisk	FV	
Perspektywy ochrony		FV	
Ocena ogólna		FV	

Fot 2. Nowe stanowisko podkowca małego – garaż (fot. M. Warchałowski).
 Photo 2. New bat roost of lesser horseshoe bat - garage (photo by M. Warchałowski).

LITERATURA

- KONDRACKI J. 2011. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.
 MYŚLAJEK R., KUREK K., JONDERKO T., TOŁKACZ K., KISZA N., GEWARTOWSKA O., DORDA A., NOWAK S., WARCHAŁOWSKI M. 2015. Różnorodność gatunkowa i ochrona nietoperzy Pogórza Śląskiego. Chronimy Przyr. Ojcz. 71, 3: 163-178.

- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 2012. Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*. In: MAKOMASKA-JUCHIEWICZ M., BARAN P. (Eds.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część 3. GIOŚ, Warszawa: 725-748.
- SZKUDLAREK R., BATOR-KOCOŁ A., GUBAŁA W.J., HRYNIUK Z., IWANIUK Ł., NIEDŹWIEDŹ Ł., PASZKIEWICZ R., PŁOSKOŃ Ł., SZATKOWSKI B., WARCHAŁOWSKI M., WĘGIEL J., WĘGIEL A., PIKSA K. 2018. Fauna nietoperzy obszarów Natura 2000 „Bednarka” i „Ostoja Nietoperzy Powiatu Gorlickiego” oraz ich ochrona. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 74, 4: 243-254.
- WARCHAŁOWSKI M., PIETRASZKO M., CICHOCKI J., SZKUDLAREK R. 2014. Nowe stwierdzenia nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* na obszarze Beskidów Zachodnich oraz Pogórza Zachodnio-beskidzkiego. *Przegl. Przyr.* 25, 1: 79-84.
- WILCZEK Z., ZARZYCKI W. 2013. Szata roślinna rezerwatu przyrody „Dolina Łąńskiego Potoku” na Pogórzu Śląskim (Karpaty Zachodnie). *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 69, 4: 322-329.
- ZYGMUNT J. 1995. Kolonia nietoperzy w Górkach Wielkich. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 51, 1: 73.

Summary

During inventories near Górki Wielkie in 2017, two new stands of Lesser horseshoe bat were recorded. One in an old garage near Cieszyn's Water and Sewage Services in Podgórze and other in abandoned house near Barujec stream.

Adresy autorów:

Marcin Warchałowski
Uniwersytet Zielonogórski
Katedra Zoologii
ul. Szafrana 1, 65-516, Zielona Góra
Muzeum Tatrzańskie
im. Dra Tytusa Chałubińskiego
w Zakopanem, ul. Krupówki 10
34-500 Zakopane
Stowarzyszenie Dziewiećsił, Lipowa 157
e-mail: marcin.warchalowski@dziewiecsil.org

Monika Pietraszko
Uniwersytet Wrocławski, Zakład Biologii
Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław
Stowarzyszenie Dziewiećsił, Lipowa 157

Tomasz Jonderko
Stowarzyszenie Górecki Klub Przyrodniczy
ul. Zalesie 12, 43-436, Górki Wielkie
e-mail: acer70@wp.pl

Maciej Romański, Robert W. Mysłajek

NOWE STWIERDZENIA RYSIA EUROAZJATYCKIEGO *LYNX LYNX* W WIGIERSKIM PARKU NARODOWYM

New records of Eurasian lynx *Lynx lynx* in Wigry National Park

Najważniejsze ostoje rysia euroazjatyckiego *Lynx lynx* w Polsce znajdują się w Karpatach oraz w rozległych lasach wschodu kraju (Jędrzejewski et al. 2002 a, Niedziałkowska et al. 2006, Schmidt 2018). Jedną z nich jest Puszcza Augustowska, gdzie liczebność lokalnej populacji tych drapieźników oceniana była na 19-20 osobników (Harmuszkiewicz 2011). Słabo poznana jest jednak sytuacja rysia w Wigierskim Parku Narodowym i pokrywającym się z nim w 94%